

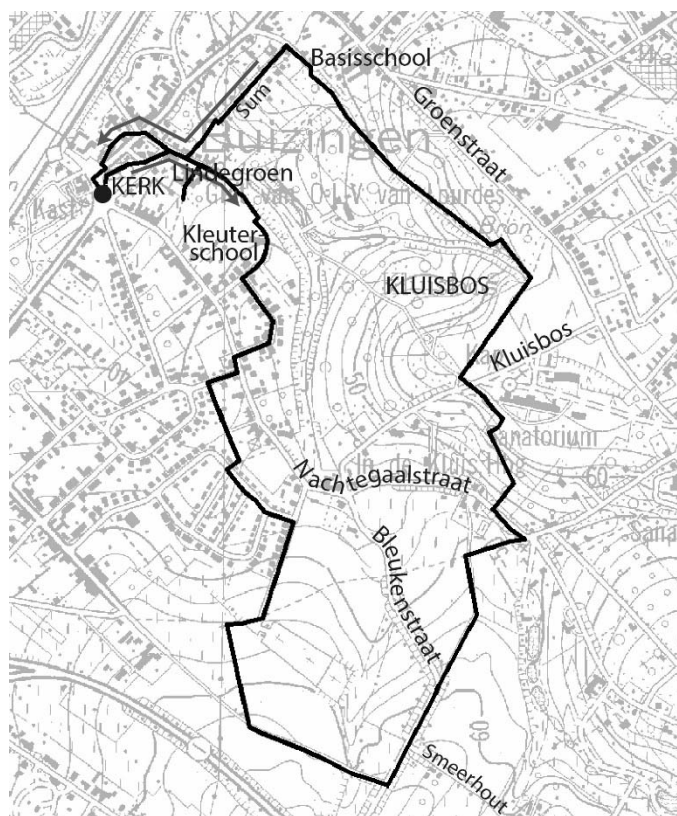
Parcours en uitleg wandeling Dag van de Trage Weg Zondag 16 oktober 2016 "Langs Buizingse Wegels"

Organisatie: werkgroep Trage Wegen Zuid-West Brabant i.s.m. Natuurpunt Halle
Opzoeken en beschrijving van de wandeling: Rik Houthuys
(rik.houthuys@telenet.be).

Bronnen: Jan Verbesselt, 1985 "Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13^e eeuw", deel XIX De meierij van Rode (KGOG Vlaams-Brabant); Inventaris van het onroerend erfgoed van de Vlaamse overheid, voor wat betreft de bouwkundige en geschiedkundige waarde van het preventorium; oude kaarten (Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegen, Vandermaelenkaart, NGI-kaarten) en luchtfoto's; Guy Lernout, 1987, "Den Blauwen, brouwerij en hoeve te Buizingen", *Hallensia*: 9/3, 63; themanummer "Buizingen" van *Hallensia* (2011) 33/1 met bijdragen van Guy Lernout en Rudolf Verleyen; Guido Taelman, 2014, Prehistorische en Romeinse grafheuvels in Halle en omgeving, *Hallensia*: 36/4 bijlage; Wikipedia voor de abdij van Zinnik; Constant Theys, 1960, Geschiedenis van Alsemberg, Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant, passage p. 252; eigen onderzoek.

Lengte van de wandeling: 5 km. Stevige wandelschoenen nodig bij regen (dan enkele modderige stukjes).

Beginpunt : kerk Buizingen, hoofdportaal op het Gemeenteplein.

Algemene inleiding

Het historische, piepkleine dorpje Buizingen kende in de 19^e eeuw industrialisatie en evolueerde in de recentste decennia tot een residentiële woonbuurt. Ondanks de sterke verstedelijking blijft een groen en bosrijk hart bewaard. Dit is goed ontsloten door trage wegen, die we vandaag verkennen. Een van de doorsteekjes was onlangs bedreigd door uitbreidingsplannen van een school. De stad Halle heeft te kennen gegeven dat ze een verbinding voor voetgangers op deze plaats wil behouden. Ook andere gevalstudies komen aan bod.

We vertrekken links van de kerk, net langs het kerkgebouw. Achter de kerk lopen we over de plaats waar van in de jaren 1950 tot vorig jaar de Mariagrot stond. We nemen de uitgang van de kerktuin die het verst van de kerk ligt. We volgen verder de Kerkstraat en gaan rechts de Degelaenstraat in. Na 75m, voor het bord "Groep Intro" aan Degelaenstraat 3-5, rechts gaan tussen de gebouwen van het centrum Lindegroen tot onder de lindes op het parkingplein met rode steenslag achter de gebouwen.

De plaatsnaam **Buizingen** gaat terug tot een hoevenederzetting waar een genaamde Frankische man Buso zich vestigde in de 5^e of 6^e eeuw. In die tijd ontstonden er in onze streek veel nederzettingen die genoemd werden naar de afstammelingen van de stichter. De plaatsnamen bevatten een einde op "-ingen" of "-egem". Een gelijkaardig dorpje, Eizingen, ontstond amper een halve kilometer ten noorden aan een toen belangrijke, maar nu volledig verdwenen, overgang van de Zenne. Pas in het begin van de 19^e versmolten beide dorpjes. Waarschijnlijk was er doorlopend bewoning aanwezig van vóór en tijdens de Romeinse tijd: er zijn talrijke sporen hiervan gevonden te Buizingen. Alle overgebleven plaatsnamen zijn echter Frankisch. In de 7^e eeuw was een geografisch aaneensluitend domein in handen van de aanzienlijke Merovingische edelman Madelgarius (607-677), dat de huidige deelgemeenten Buizingen, Huizingen en het gebied Stroppen-Alsput-Trapput omvatte. Deze edelman trok zich op oudere leeftijd in 670 terug op zijn landgoed in Zinnik, waar hij de abdij stichtte die hij begiftigde met (onder meer) het domein rond Buizingen als opbrengstgoed. De kloosternaam van de edelman was Vincentius. Hij werd later heilig verklaard. De abdij werd vernield door Noormannen in 886. In die onveilige tijd palmde lokale heren grote delen abdijgoed in; dit begon via het beschermheerschap maar mondde al gauw uit in de toe-eigening en exclusief genot van de inkomsten. De burgerlijke afscheiding van het gebied Stroppen-Alsput-Trapput en toevoeging aan Sint-Pieters-Leeuw kaderde in de creatie in het begin van de 13^e eeuw door de heren van Brabant van het Land van Gaasbeek, uit de bekommernis om aan de westkant van hun hertogdom een heerlijkheid te hebben die in staat was om mogelijke aanvallen vanuit de naburige graafschappen Vlaanderen en Henegouwen op te vangen. Parochiaal bleef dit gebied nog vele eeuwen bij Buizingen, Eizingen en Huizingen horen. Het klooster van Zinnik werd opnieuw uitgebouwd vanaf 965. Zoals alle beroofde abdijen heeft ook deze in de erop volgende eeuwen verwoede pogingen ondernomen om het stichtingsdomein en zijn inkomsten terug te krijgen. Meestal lukte dat maar zeer gedeeltelijk en moest er gedeeld worden. In tegenstelling tot Eizingen en Huizingen zou de kern van Buizingen met de parochie en zijn uitgestrekte bos echter doorlopend in het bezit van het klooster gebleven zijn. Het kleine Buizingen bezat niet minder dan 100 bunder bos. We mogen gerust aannemen dat het bos aan de ontginning ontkwam door het strenge beheer van het klooster. Bos was gedurende de hele voor-industriële tijd van levensbelang voor de bewoners en de economie.

De voornaamste hoeve van Buizingen moet zich bevonden hebben waar nu het kasteel (oud-gemeentehuis) ligt. Ongetwijfeld in samenwerking met de abdij werd, vermoedelijk tussen 800 en 850, een hofkerkje gesticht, waaruit de **parochie** Sint-Vincentius groeide. De plompe toren in lokale rotssteen naast het kasteel (Oud-Gemeentehuis recht over de kerk) is een bewaarde donjon uit de 13^e eeuw (onderzoek is aan de gang). De opgravingen van 2014 toonden aan dat het kleine, oudst bekende kerkje lag aan de voet van de toren, maar ietwat naar links en ervoor,

gezien vanaf het Gemeenteplein. Het dorp bestond eeuwenlang uit slechts een paar grotere hoeves en hoogstens een paar tientallen kleinere woningen. Na een vrij welvarende periode in de late Middeleeuwen volgde een geleidelijke ontvolking, met tijdelijk sterke terugval op het einde van de 15^e eeuw en nog eens op het einde van de 17^e eeuw. In het begin van de 19^e eeuw werd de parochie Sint-Amandus Eizingen opgeheven (1801) en versmolt Eizingen bestuurlijk met Buizingen (1813). Alle sporen van kerk en pastorie van Eizingen verdwenen bij de aanleg van de spoorweg Brussel – Halle (1838).

Na de aanleg van de spoorweg kende Buizingen een sterke industriële en **residentiële ontwikkeling**. Vandaag telt de deelgemeente 5767 inwoners (volkstelling 2011) en is vrijwel ieder bebouwbaar perceel bezet.

Op de huidige **site "Lindegroen"** werd door de parochie een klooster voor de Zusters van Berlaar en meisjesschool opgetrokken omstreeks 1905. Het complex bevatte ook een parochiezaal, toen genaamd "Sint-Jozefskring" of "patronaat". Allerlei bijgebouwen werden toegevoegd om alle parochiale activiteiten te herbergen. De zusters vertrokken rond 1997 en rond dezelfde tijd stopte de parochie met de uitbating van de kleuterscholen. Een deel van de gebouwen hier is nu in gebruik door bedrijfjes uit de sociale economie en de chiro. De verouderde dorpszaal sloot in 2013. Een grote groep dorpsbewoners nam het initiatief om het complex aan te passen en op te knappen en kon ze heropenen in 2015 (zie www.hetlindegroen.be). Het complex dankt zijn huidige naam aan de rij lindebomen (Zomerlinde) op de achterkant van het perceel.

Reeds vele jaren (zie bv. op onderstaande luchtfoto's) bestond er een **doorgang voor voetgangers** van de Nachtegaalstraat naar deze site. Het roestige poortje onder de lindebomen is er de stille getuige van. Sinds het bewerken van het hooiland als akker is de weg niet meer zichtbaar, maar hij wordt nog steeds genomen.

Luchtfoto's van het NGI uit 1947 en 1950. Het centrum Lindegroen is aangeduid met de blauwe pijl. De straat linksonder is de huidige Nachtegaalstraat. De voetweg is aangeduid met de oranje pijl. Op de foto van 1950 is ook de privédreef van het kasteel (linkerrand foto) achter de kerk en net naast het centrum Lindegroen te zien (gele pijlen), die het verbond met het Kluisbos. Onder de dreef lag een privé-watertoevoer.

Ter gelegenheid van een openbaar onderzoek in 2004 door de stad Halle georganiseerd bij de vergunningsaanvraag voor de bouw van een **ondergrondse regenwaterafvoer** met ondergrondse berging tussen de Nachtegaalstraat en de Kleinebeek, die ligt onder het wegdek van de Degelaenstraat, vroegen buurtbewoners de opening van een voetwegverbinding tussen beide straten, die zo

enigszins de oude verbinding zou herstellen. De verbinding zou de verkaveling van het veld achter Lindegroen niet hypothekeren, aangezien er aan de zijkant een losweg voorzien was voor een te creëren achterliggend perceel en er toch al een ondergrondse erfdienstbaarheid zou komen voor de afvoerleiding. Er kwam niet meteen reactie op deze vraag vanwege het stadsbestuur. De ondergrondse leiding werd in 2007 aangelegd aan de (van hier gezien) linkse kant van het veld van naast woning Nachtegaalstraat 44 en achter het voormalige school- en kloostergebouw tot de ingebuisde Kleinebeek onder de Degelaenstraat. Bij de aansluiting met de Kleinebeek diende er duchtig in de rotsgrond te worden gebroken.

Bouw van de ondergrondse berging achter het voormalige klooster in 2007. Zicht richting Degelaenstraat.

De verbinding werd toch nuttig geoordeeld door de stad (principebeslissing schepencollege Halle dd. 6 december 2005). Omwonenden vernamen dit standpunt pas bij het openbaar onderzoek naar de eerste bouwaanvraag voor de kleuterschool in een beslissing van de stad dd. 2 oktober 2015. Begin 2016 vroeg de eigenaar van het veld aan de Nachtegaalstraat een nieuwe verkavelingsvergunning. Bij het openbaar onderzoek verlangden omwonenden via een bezwaarschrift dat de stad consequent zou zijn met haar standpunt van 2005 en een voetgangersverbinding zou opleggen. Dit bezwaar werd ingewilligd. In de verkavelingsvergunning dd. 10 juni 2016 werd bepaald dat de verkavelaar de grond voor de voetweg boven het verbindingsriool moet afstaan: "*De grondafstand aan de Stad voor de realisatie van een nieuwe verbindingsweg tussen de Nachtegaalstraat en de Jozef Degelaenstraat wordt als last en voorwaarde opgelegd in de verkaveling en gebeurt kosteloos. [...]* Deze akte dient alsdan verleden te worden alvorens de loten vervreemd worden."

De hele omgeving zal baat hebben bij de herstelde verbinding! De vorige verkaveling dateerde uit de jaren 1970 en werd nooit gerealiseerd. Ook de nieuwe vergunning legt geen timing op.

We gaan terug naar de Degelaenstraat en nemen rechts. In de omheinde tuin van het voormalige kloostergebouw is de ondergrondse waterberging gelegen (zie foto hierboven). Op dit ogenblik maakt het gedeelte grond met de ondergrondse berging deel uit van de privétuin, hoewel het stuk grond in eigendom is van de stad Halle. Ter hoogte van het bord J. Degelaenstraat 36B-38 bereiken we het Kluisbos. Aan de rand van het bos zie je de Kleinebeek verdwijnen onder de Degelaenstraat. Hier gaan we de meest rechtse weg van het bos in, aan de voet van het hoge talud. Een paar honderd meter verder gaan we rechts via de treden het talud op. We volgen boven gekomen links door het sparrenbos, gaan het bergopje op het einde op en komen door een poortje op het omheinde perceel van kleuterschool De Buiteling. We nemen een kijkje links in de hoek van het terrein.

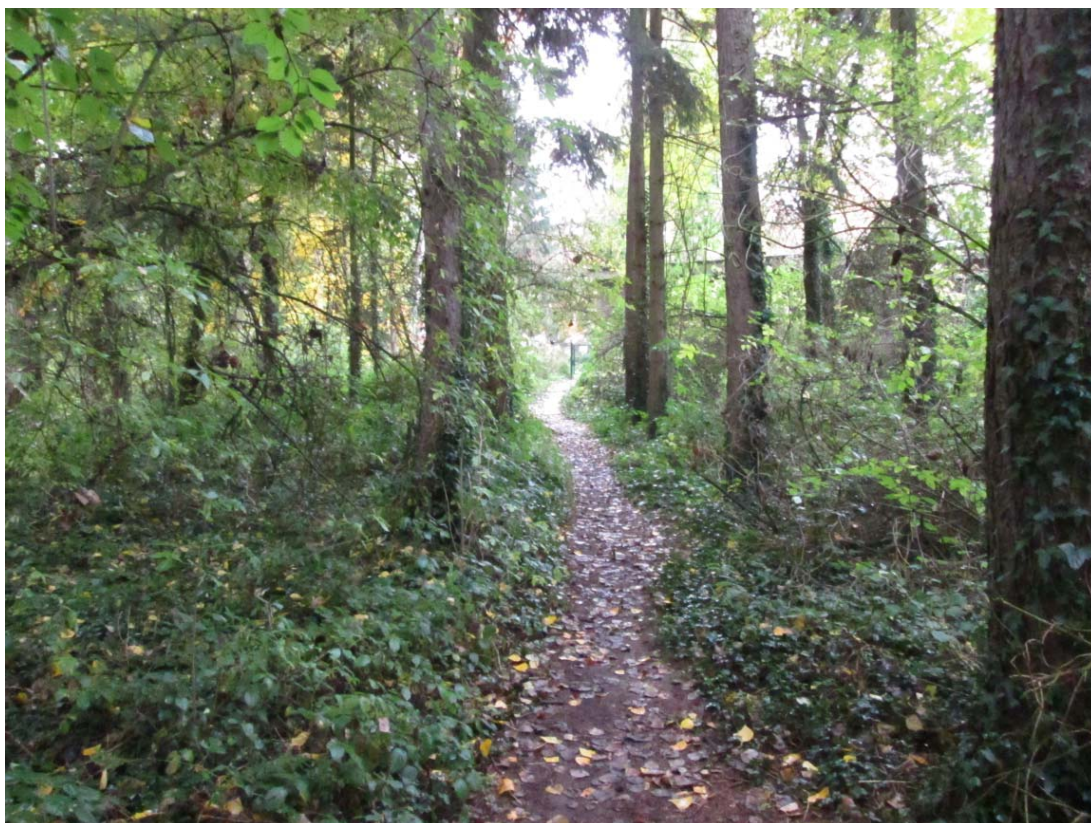
Het trapje in het talud in het verbindingspad Degelaenstraat – Kleutersbaan, hier tijdens de wandeling van 16 oktober 2016.

De vallei van de Kleinebeek (ook Simme genoemd) is hier smal, je ziet door de bomen aan de overkant het open gebied van de voormalige fruitkwekerij 't Kint – Decrem – Nechelput. De smalle dalbodem is waarschijnlijk de oorspronkelijke, natuurlijke situatie. De aanwezigheid van rotslagen in de ondergrond kunnen een rol gespeeld hebben in het ontstaan van het nauwe dal, dat geologisch gezien jong is. Het perceel bos op de dalbodem, eigendom van de Vlaamse overheid, werd vroeger gebruikt als grasland en had in documenten uit 1788 en 1838 de naam **Vijverstad**. De naam verwijst naar een stuk grond ("stad") waarop een vijver ligt. Gelet op de taluds van 3 à 4m hoog aan beide zijden van de Kleinebeek zou het mogelijk geweest zijn hier met een korte dam een vijver aan te leggen. Documenten uit 1594 en 1625 verwijzen naar een mogelijk voordien aanwezige, maar op dat ogenblik al lang verdwenen slagmolen; de vijver zou een watervoorraad voor de molen kunnen hebben gevormd. Een slagmolen is een watermolen waar het water het rad langs onder aandrijft. Elders wordt gesproken van een smoutmolen te Buizingen. De locatie is onbekend. Het is niet onmogelijk dat deze ooit gelegen was ter hoogte van de veronderstelde dam door de vallei, dus waar het voetwegje naar de kleuterschool vanaf de Degelaenstraat vertrekt; er bestaan echter geen sporen van. Aan de zuidwestrand van de vallei (ongeveer 200m stroomopwaarts van waar we staan) is een **waterrijke bron** gelegen. Hier bevond zich in de 19^e eeuw (en mogelijk al lang voordien) de waterwinning van het kasteel van Buizingen, die ervan ook de vijvers bevoorraadde. Een ondergrondse loden leiding, gevat in een eikenhouten bekisting, voerde het water aan. Deze leiding ligt dus in het talud onder de trap die we namen. De leiding werd effectief aangetroffen bij het aanleggen van de ondergrondse waterberging nabij centrum Lindegroen.

De **kleuterschool** werd gebouwd door de parochie, met de hulp van vele parochianen, in de 2^e helft van de jaren 1950. De Zusters van Berlaar verzorgden het kleuteronderwijs. Zij baanden zich een korte weg van de Degelaenstraat naar de kleuterschool. Al meteen werd deze weg ook door de bewoners van de nieuw ontstane wijken gebruikt als korte en nuttige verbinding naar de dorpskom en de andere wijken van Buizingen. Zulk een spontaan ontstane voetweg, door iedereen als openbaar ervaren, noemt men een feitelijke **publiekrechtelijke erfdienstbaarheid van doorgang**. Na 30 jaar ongestoord, ondubbelzinnig en continu gebruik is de erfdienstbaarheid gevestigd. Geen enkele akte of schriftelijke titel is nodig voor deze vestiging. De gemeente dient toe te zien op de doorgang en het onderhoud. In het begin van de jaren 1970 werd de speelplaats van de kleuterschool omheind. Poortjes lieten toe dat de weg als verbinding gebruikt kon blijven. De gemeente (eerst Buizingen, later Halle) verschaftte de mogelijkheden voor gedeeltelijke verharding en de bouw van de rustieke trap.

Begin jaren 2000 droeg de parochie de school in erfpacht over aan het OLV-college van Halle. Toen er zich enkele gevallen van vandalisme voordeden, werden de poortjes met een hangslot op slot gedaan. De gebruikers van de weg konden nog via een naastliggend perceel mits een kleine omweg hun verbinding realiseren. De parochie verkocht echter dit perceel aan een particulier in 2004. Nu dreigde iedere verbinding verloren te gaan. Omwonenden namen contact op met de schooldirectie, die het nut van de verbinding voor de voetgangers (ook om de school te bereiken, en ook als mogelijkheid van permanente sociale controle) inszag. De directie en burens erkenden het bestaan van een publiekrechtelijke erfdienstbaarheid en legden dit vast in een onderlinge, geschreven en ondertekende verklaring. Deze verklaring dd. 1 juli 2004 werd bij de buurtbewoners verspreid en iedereen hield mee een oogje in het

zeil op de veiligheid van de omgeving en de school. Tot de dag van vandaag verloopt het openbaar gebruik van de voetgangersverbinding zonder problemen.

Dit paadje is de kortste verbinding tussen de woonwijken rond de Kleutersbaan en het dorp van Buizingen. Het verdwijnt door de nieuwbouw van de kleuterschool. Een verlegging is een eenvoudige oplossing. De Stad is hier nu ook voor gewonnen.

Medio 2015 diende Heilig Hart & College een bouwaanvraag in voor de sloop van het bestaande schoolgebouw en een nieuwbouw met zes klasjes. Aangezien de bouwaanvraag geen oplossing voor de bestaande voetweg vermeldde, dienden omwonenden bezwaar in met vraag om de doorsteek te behouden. De stad Halle nam nu het standpunt in dat hier geen openbare voetweg bestaat en leverde de bouwvergunning af met erin een voorwaarde "de verbinding met het Beukenbos effectief af te sluiten". Deze beslissing om de Buizingenaren van een nodig en nuttig wegje te beroven, werd genomen en onderbouwd door personen die geen enkele band hebben met Buizingen en de toestand ter plaatse niet goed kenden; er werd ook nooit overleg met de weggebruikers gehouden. Dit druist toch wel in tegen een participatieve ontwikkeling van een trage-wegenbeleid (zie laatste punt van deze wandeling) en tegen de geest van de tijd, waarbij te voet gaan maximaal wordt aangemoedigd. Daarom gingen de omwonende bezwaarindieners in bouwberoep. Ze dienden een lijvig dossier in met niet minder dan 80 getuigenverklaringen over het bestaan van de weg, die verzameld werden in amper twee weken tijd. De uitspraak van de Bestendige Deputatie van de provincie Vlaams-Brabant van 4 februari 2016 bevestigde de bouwvergunning maar **schrapte** de voorwaarde "de bestaande toegang tot het Beukenbos af te sluiten", en dit om toe te laten dat er een oplossing kan worden gevonden voor de doorsteek, los van de oprichting van het nieuwe schoolgebouw. Op initiatief van de omwonenden werd de dialoog met de stad hervat en nam het schepencollege grondiger kennis van de lokale situatie. Rond dezelfde

periode, in juni 2016, diende de school echter een nieuwe bouwaanvraag in (nr. 2), ditmaal voor sloop en nieuwbouw met acht klasjes. Ook deze aanvraag voorzag geen voetweg, en opnieuw brachten de wijkbewoners bezwaar in. Inmiddels, op 15 juli 2016, had het schepencollege de beslissing genomen om op deze plaats een voetweg ter verbinding van de Kleutersbaan en de voetweg 14 (voortzetting in het bos van de Degelaenstraat) te creëren via de procedure voor het vestigen van een publiekrechtelijke erfdiensbaarheid van doorgang volgens de Wet op de Buurtwegen. Bij de behandeling van de bezwaren bij de bouwaanvraag 2 in zitting van 16 september 2016 stelde de stad dat haar beslissing van 15 juli 2016 voldoende garanties geeft voor het behoud van de verbinding en geen reden meer mag zijn om de bouwvergunning tegen te houden. De bouwvergunning werd echter toch geweigerd omdat er een stukje bos moet sneuvelen en er geen aanvraag tot boscompensatie was gedaan; en ook was het aantal parkeerplaatsen te laag ingeschat. Daarom werd er begin oktober een derde bouwaanvraag ingediend. Ook deze voorziet niet de ruimte nodig voor de voorgenomen weg; opnieuw zal een bezwaarschrift nodig zijn...

Uit de beslissing van het schepencollege van 15 juli 2016 blijkt dat het stadsbestuur gewonnen is voor het behoud van de voetverbinding. Het maakt toch enig voorbehoud: *"of dit voorstel bijval zal vinden bij het grotere publiek zal moeten blijken uit het openbaar onderzoek dat gedurende 30 dagen zal gevoerd worden in de procedure voor het inschrijven in de Atlas van de buurtwegen van deze nieuwe voetweg, op basis van een rooilijnplan gekoppeld aan een innemingsplan waarvoor opdracht wordt gegeven aan onze huislandmeter-expert"*. Ook de behandeling van het bezwaar bij de tweede bouwaanvraag stelt dat een procedure volgens de buurtwegenwetgeving wordt opgestart, die *"zal via het opgelegde openbaar onderzoek uitsluitel moeten geven of dit een door het publiek gewenste oplossing is."*

De nieuwe weg zal lopen op de zuidostrand van het perceel van de parochie en het Vlaams gewest, dus langs de groene en lager in het dal langs de witte afsluiting. Het is de eerste maal in onze gemeente sinds bijna honderd jaar dat een voetweg via de procedure van de Wet op de Buurtwegen zal worden gecreëerd. We hopen dat alles apert en vlot zal verlopen en uiteraard zal de werkgroep Trage Wegen dit dossier van nabij volgen.

We verlaten het terrein van de kleuterschool via de brede poort en nemen in de Kleutersbaan de eerste zijstraat links, de Vinkenlaan. Op het einde van de straat even links gaan en onmiddellijk rechts de Floralaan in. Na woning nr. 5 links een met blauw steenslag verhard voetwegje in (buurtweg 13). We lopen tussen tuinen. Net voor de rechte hoek op het einde rechts nemen naar de wijk met de witte huizen. Op de straat (Dorekensveld) links inslaan, en op het einde rechts (Kerkhoflaan). Op het kerkhofpleintje schuin rechts de met rode klinkers beklede buurtweg 61 nemen. Na 30m, voor de weide, links een graswegje inslaan (buurtweg 64). Stoppen op het einde van dit wegje, waar het uitkomt op buurtweg 63.

Voetweg 64

Deze voetweg ligt in een oase van rust, die uitnodigt om ons te bezinnen over onze drukke levensstijl. Van overal dringt **hinder** tot hier door: het zicht is ontsierd door windturbines, hoogspanningsleidingen, industrie en nieuwe woonblokken in de Zennevallei, de VRT-mast, en tussen dit alles ontdek je misschien nog de torenspits van de middeleeuwse kerk van Sint-Pieters-Leeuw; verkeerslawaai van de R0 en

E429; geroep en lichtvervuiling van de sportvelden Kruisveld aan de Ysayestraat. Hier op nog geen kilometer van de dichtgeslibde "brug van Lecocq" (Nederhem) bevind je je evenwel in een eilandje van ruimte en harmonie.

Buurtweg 64 is een restant van een doorlopende verbinding Eizingen – Boterham, de historische kern van Essenbeek. In Buizingen kwamen we een fragment tegen van dezelfde verbinding als buurtweg 13. Hier was de weg onbruikbaar geworden door hoog opgeschoten ruigte. De stad herstelde de weg op voorstel van de werkgroep Trage Wegen Zuid-West Brabant in 2005 en hij wordt sindsdien opnieuw frequent gebruikt en goed onderhouden. Het wegdek werd aangelegd in gerecycleerd bouwpuin. Hierop kunnen zich grassen en kruidige planten vestigen. De voetwegen bieden aldus nog een beetje plaats aan voorheen algemene akkerkruiden: Echte kamille, Hondspeterselie, Grote klaproos, Veldereprijs, Zilverschoon... De akkers zelf worden behandeld tegen kruiden en we vinden er haast enkel exotische, soms invasieve onkruidsoorten, zoals Rode naalbaar en Hanenpoot. Samen met de goed beheerde berm van de Bleukenstraat zijn de lintjes gevormd door de trage wegen laatste toevluchtsoorten geworden voor streekeigen kruiden.

We vervolgen door de velden via de buurtweg 63 naar links. Deze schilderachtige voetweg komt uit op de Bleukenstraat; daar gaan we links. We negeren de zijweg Smeerhout, maar na ongeveer 250m, in de bocht, gaan we via een bergopje rechtdoor (buurtweg 25). Op het punt waar deze voetweg naar links buigt (ingevolge een feitelijke verlegging, oorspronkelijk liep de buurtweg rechtdoor), stoppen we aan de hoek van een omheind weiland.

Op dit punt hebben we een mooi panorama over de **vallei van de Kleinebeek**. Van links naar rechts zien we op de voorgrond open landbouwgronden, nl. Dorekensveld, Klein ten Blooten en Smeerhout (het gaat allemaal om ontginningen van het Buizingenbos, de oudste dateren waarschijnlijk van rond 1400); erachter liggen eveneens van links naar rechts het Kluisbos, Sint-Jansbos, de bewoning aan de voet van Drasop op de ontginning De Molenhouw, het Kapittel Soigniesbos (waarin nu Hof ten Bos ligt) en Het Hauwken (bos met de visvijver Smeerhout). De riante buitenwoning Hof ten Bos, naar een vorige eigenaar ook nog Kasteeltje van Musch genoemd, dateert van rond 1860. De huidige bewoner is jockey, paardenfokker en coach van Saoedi-Arabië Stanny Van Paesschen.

De naam **Bleukenstraat** komt van een veld "Het Block" = het oud bouwland waar nu Lindegroen en het veld erachter langs de Nachtegaalstraat zijn gelegen. Een blok is een omheind veld, het woord komt van "be-luiken" = afsluiten. Deze naam ging over op gemeenteweg nr. 1, de huidige Nachtegaalstraat die doorliep richting Essenbeek; enkel het tweede deel van de straat heeft zijn naam behouden.

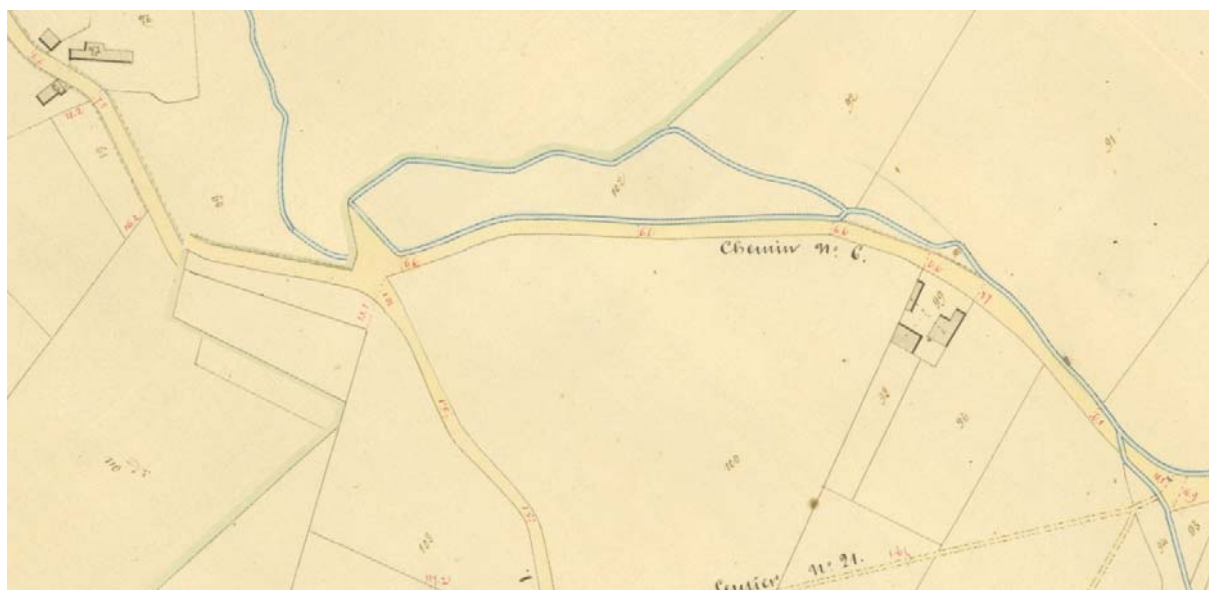
Het open gebied waarin we staan, werd ontgonnen op het Buizingenbos. De naam "**Cleyn ten Blooten**" duikt op omstreeks het jaar 1400; de naam zelf lijkt aan te geven dat de ontginning toen (net) gebeurd was. In dit ontgonnen land werd pas veel recenter, omstreeks 1800, een hoevetje opgericht. Het hoevetje ligt voor ons, links van een mooie uitgegroeide meidoornhaag.

In het laagste punt zien we **café De Kluis**, een rustiek cafeetje nabij het Kluisbos. Soms wordt het genoemd als opvolger van een aloude hoeve en brouwerij "Den Blauwen", maar dit klopt niet: Den Blauwen lag immers iets meer richting Buizingen, op de plaats van de huidige woning 104 in de Nachtegaalstraat. Helaas moest deze boerderij sneuvelen voor nieuwbouw in de jaren 1990. Het cafégebouw dateert van

ongeveer 1900. De Kluis was het stamcafé van Witse in de gelijknamige politieserie op TV.

De naam "De Kluis" duikt pas op in 1615. Er heeft – voor zover we weten – nooit een kluis (woning van een kluizenaar, een persoon die een afgezonderd leven lijdt in gebed en leeft van giften) bestaan in Buizingen. In het meest nabij gelegen deel van het Hallerbos zou wel ooit een kluizenaar hebben geleefd en men vermoedt dan ook dat de naam Kluisbos op een gegeven moment verschoven is naar het bos van Buizingen. Hier werd aan de rand van een steengroeve een kapel opgericht toegewijd aan OLV van Loreto. Loreto is een Mariabedevoortsoord in Italië bij Ancona dat populair werd in de 16e eeuw. De **steengroeve van Buizingen** lag tussen de Kleinebeek en het Kluisbos, op het perceel van de huidige woning Kluisbos 6 (van hier gezien, ietsjes rechts van café De Kluis). De groeve was wellicht al heel lang in gebruik. Steenblokken, hier ontgonnen, zijn aangewend in de Middeleeuwse donjon op het Gemeenteplein. De groeve was in 1908 in gebruik als een visvijver. De steengroeve was gevaarlijk diep en stond onder water. In 1967 werd ze opgevuld met grond afkomstig van de uitgravingen voor de autosnelweg. Er is niets meer van te zien. In de tuin van enkele aanpalende woningen ziet men blokken van het witte gesteente met vaak paarsachtige vlekken en roestbruine breukvlakken die er werden ontgonnen; zij werden ook aangewend in een deel van de voorgevel van woning Nachtegaalstraat 105.

In de groeve werd zeer harde kwartsiet uitgebaat. Het kwartsiet behoort geologisch gezien tot de Formatie van Blanmont. Deze komt voor in de kern van het Massief van Brabant en is de oudst bekende afzetting in België. Het zand van deze afzetting werd afgezet in een zee gelegen ter hoogte van de Zuidpoolcirkel tijdens het Onder-Cambrium, 540 mln. jaar geleden. Kleine brokken continent en de genoemde zee maakten zich 440 mln. jaar geleden los van het grote continent Gondwana en dreven naar het noorden. Ze kwamen in botsing met een ander continent, Baltica. De inmiddels door een pakket van wel 10km dik begraven zee-afzettingen, die door cementatie reeds tot harde lagen waren omgevormd, werden opgeduwd en in verticale stand geperst. Deze tektonische fase noemt men de Brabantse bergvorming. Vanaf ongeveer 400 mln. jaar geleden sleet het gebergte af. Het was 80 mln. jaar geleden vrijwel volledig afgeplat en bedekt door de zee. Het is in onze regio bedekt met Eocene zee-afzettingen (55 – 50 mln. jaar oud). Pas onder invloed van de jongste fase van de Alpiene bergvorming kwam Centraal-België sinds een paar tientallen miljoenen jaren weer boven water. Door de aanwezigheid van recentere deklagen wordt de top van de harde rotssokkel enkel in de dalbodems aangetroffen. Het topvlak van de sokkel is ook niet perfect vlak; het bevat een paleoreliëf waarbij de hardste steenlagen tot een paar tientallen meters hoger uitsteken. Net in het dorp van Buizingen komt er zo een harde, hogere bank voor. De plaats waar de Kleinebeek over de verticaal staande kwartsietbank schrijdt, vormt voor de vallei een soort drempel. Net hier liggen café De Kluis en de drankcentrale Cuvelier-Wijns. De eerste helft van 2016 was de natste jaarhelft ooit gemeten in ons land. Regenwater dringt zeker in open en gecompacteerd akkerland vrijwel niet in de bodem. Over de oppervlakte stroomt de overtollige regen dan richting Kleinebeek. En in het dal is er geen enkele bergingsruimte: de natuurlijke dalbodem werd opgehoogd en is ingenomen door recente woningen. Zoals al eerder gebeurde, stroomde op 7 juni 2016 het water doorheen de drankcentrale. Enkel waterremming in het afstroomgebied en ruimte om afvoerwassen op te vangen, zouden dit probleem kunnen verhelpen.

Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1844). De Nachtegaalstraat loopt van linksboven naar rechtsonder. Links bovenaan de nu verdwenen hoeve "Den Blauwen". Op het pleintje, een soort dam over de Kleinebeek en vanouds de toegangsweg naar de steengroeve, ligt nu café De Kluis. Rechts hoeve Klein Ten Blooten. In het dal ten noorden van Chemin n° 6 was de beek ontduddeld, het land tussen de beken heette Heybroek. Deze gronden werden een 50tal jaar geleden opgehoogd en er werden huizen gebouwd...

Ongeveer zelfde gebied, topografische kaart 1865. Heybroek is het lichtgroen gekleurde perceel onder het woord "Carrière" (= steengroeve, in blauw). Merk op dat het hele Kluisbos gekapt was. Het resterende bos is het Sint-Jansbos.

We volgen de voetweg 25 en belanden op een smal geasfalteerd paadje (buurtweg 21, een relict van de oude verbinding Halle-Huizingen-Alseberg), dat we naar rechts volgen. We komen uit op de Nachtegaalstraat op de plek waar de Kleinebeek tussen de bramen rechts aan haar ingebuisd ondergronds traject begint. We gaan 75m links en nemen dan een weg steil omhoog het bos in (bij het bord "Private weg voetgangers alleen"). Na de eerste helling links aanhouden. Je volgt een laantje parallel met de bomenrijen. Op het einde iets rechtsaf en een volgende helling op. Een paadje slingert zich "organisch" door het bos horend bij de residentie Kluisbos. We komen uit op een uitrit van het wooncomplex en nemen die links naar de straat Kluisbos, waar we belanden ter hoogte van het bospleintje "De Vier Eiken". Op 10m links staat verscholen in de uitgeschoten ligusterhaag nog steeds de toegangspoort tot buurtweg 14 die de voortzetting van de voetweg Berg van 't Kint is door het park van de residentie Kluisbos. We gaan rechts via de straat Kluisbos en stoppen na ongeveer 150m voor de hoofdingang van de residentie.

Vanaf de Vier Eiken lopen we op een vlak gebied. Het is een restant, ingesneden door jongere valleien, van een oude dalbodem van de Zenne, ongeveer 40m hoger gelegen dan de huidige dalbodem. Zo een fossiele riviervlakte op de helling van een valleiwand noemen we een **rivierterras**. De ouderdom (= de tijd verstreken sinds het moment waarop de Zenne hier als een verwilderde, vlechtende rivier stroomde tijdens een koude ijstijdfase en zo een vlak dal uitbouwde) is heel slecht gekend bij gebrek aan dateerbaar materiaal. De Quartairgeologische kaart vermoedt voornamelijk op basis van de hoogteligging dat het hier om het Niveau van Meulebeke gaat, uit het Cromeriaan (een tijdperiode tussen 866.000 en 478.000 jaar geleden waarin zich drie glaciaties en vier warmere interstadialen voordeden). Als de datering klopt, is een van de implicaties dat het landoppervlak (om een insnijding van 40m te kunnen opleveren) sinds de ontwikkeling van het terras aan een tempo van iets minder dan 1m per 10.000 jaar stijgt, of 1mm per 10 jaar. Deze recente opheffing is een opwaartse welving verbonden met de dynamiek van de Alpiene bergvorming, die veroorzaakt wordt door het noordwaarts drijven van het Afrikaanse continent. In een deel van het bos werd hier door de Belgische Nationale Vereniging tegen de Tuberculose, onder impuls van barones Lucie Lambert, een **sanatorium** gebouwd voor kinderen met tuberculose. De bekende architect Henry Lacoste tekende het ontwerp. Het project in art-decostijl werd gerealiseerd in 1924 (aankoop grond) – 1928 (bouw eerste fase) – 1936 (uitbreiding en kapel) – 1938 (bijgebouw, nu verdwenen). Bij het beter onder controle raken van tuberculose werd het gebouw ingezet als preventorium voor kinderen met risico op tuberculose en in de jaren 1970 werd de uitbating gestopt. Merkwaardig zijn het gebruik van gevarieerd metselwerk in bruine baksteen en randen met ceramiek- en marbritetegels in rood, groen en blauw. De koorachtige inkom bevat de traphal met een Romeins aandoende trap in granito. De kapel heeft een merkwaardige gebogen dakconstructie met ruitvormige spanten. Het complex werd als monument beschermd op 9 juni 1998.

Links voor het gebouw ligt een grafheuvel uit de 3^e eeuw. De heuvel werd beschadigd bij de bouw van het bijgebouw en nogmaals bij de aanleg van de ondergrondse parking. Er werden geen menselijke resten in aangetroffen, maar wel grafgiften. De inhoud is niet meer in situ ten gevolge van voormalige plunderingen of opgravingen.

In de jaren 1980 stond het gebouw lange tijd leeg en zette het verval in. Een tijdlang hield de groep Diane van de rijkswacht er oefeningen waarbij onder meer het grote glasraam van de kapel als schietschijf werd gebruikt. Ten slotte deed de

oorspronkelijke eigenaar het sanatorium van de hand, waarna het vanaf 1989 in het bezit kwam van een paar opeenvolgende projectontwikkelaars. De bestemmingsfunctie "gemeenschapsvoorzieningen" van het gewestplan moest eerst omgezet worden naar "wonen". Dat gebeurde met een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA). Het BPA is de voorganger van het thans gebruikelijke Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP), en het blijft van kracht zolang het niet vervangen wordt door een nieuw plan.

Het BPA nr. 35 Kindersana uit 1999 liet toe dat het voormalige preventorium omgebouwd kon worden tot appartementen voor privé-woningen. Dit BPA regelt ook de bestemming van het hele gebied tussen Kluisbos, Groenstraat en Nachtegaalstraat. Voor trage wegen zijn de voorschriften voor het park en het aanpalende stukje bos van belang. De bestemming wordt geregeld in art. 18.2 van het BPA: "parkzone met openbaar karakter". Je vindt dit plan op de website van de stad Halle. Interessant is dat het gebied met openbaar karakter op vier verschillende punten aansluit bij de omgevende straten, zodat een netwerk van voetwegen zou kunnen worden ontwikkeld. De bouwvergunning voor de huidige residentie uit 1999 vermeldt dat er voetwegen doorheen het openbaar park moeten komen en dat deze bij het openbaar domein moeten worden ingelijfd. Het bijgevoegde inrichtingsplan toont een voetwegverbinding tussen de Vier Eiken, de Groenstraat en de Nachtegaalstraat ter hoogte van het voormalige sanatorium Roos der Koningin (nu rusthuis). In 2000 werd een opmetingsplan voor de verlegging van buurtweg 14 opgemaakt. Er gebeurde echter niets mee. Daarom schreef de werkgroep Trage Wegen Zuid-West Brabant de stad aan en vernam via een brief dd. 3/07/2014 dat de verleggingsprocedure van buurtweg 14 nog steeds loopt. Buurtweg 14 is het verlengde van de "Berg van 't Kint", loopt langs de voorgevel van het vroegere preventorium en komt uit in de Frans Daystraat via een vroegere dienstwoning. Een nu ingegroeide "deurtje" in de haag van het park aan de Vier Eiken herinnert aan de openbare voetweg. Maar ook sinds 2014 is er niets gebeurd om het openbaar karakter van de parkzone te ontwikkelen.

Naar verluidt houdt de verlamming van de toestand verband met het feit dat bouwovertrengingen en beschadigingen aan het erfgoed vastgesteld werden, waardoor de laatste fase van het woonproject, een nieuw gebouw met appartementen op de plaats van het voormalige bijgebouw, niet vergund raakt. Gelukkig kunnen we al die tijd ongestoord en openbaar gebruik maken van het wandelpad door het bos, dat we net gebruikten. Ook op grond van het Vlaamse bosdecreet mogen de paden in het bosgebied door voetgangers gebruikt worden.

We vervolgen onze wandeling via de straat Kluisbos en nemen 25m verder een spoor naar links het bos in. We volgen een strook loofbomen tussen naaldbomen en houden de richting loodrecht op de straat aan. Na 150m komen we uit op een grotere voetweg, het "Lievalingswegske". We steken deze weg over en gaan in het dalletje dat hier begint. Meteen merk je een mooi geëffende weg die de rechterflank van het dalletje volgt. We nemen deze tot een honderdtal meter verder een uitgraving met water deze weg onderbreekt.

Dit is een kleine **bron**, die wordt gevoed door de watertafel die zich bevindt in de zandlaag boven de klei. De bron is de overloop van een hangende watertafel en wordt daarom een contactbron genoemd. De bewoners van de Groenstraat hadden "putrecht" en mochten het bos (dat tot enkele tientallen jaren geleden afgesloten was voor het publiek) betreden tot aan de bron. Hiertoe bevonden zich enkele poortjes in

de afsluiting aan de Groenstraat. Het recht tot betreden is een voorbeeld van erfdiensbaarheid van doorgang, maar enkel voor de rechthebbenden; dit was dus een private erfdiensbaarheid. De bron leverde veel minder water toen de watertafel zakte, wellicht door de aanleg van de insnijding van de autosnelweg.

Topografische kaart 1937. Door de letter "h" van Kluisbosch loopt de grintontginningsweg en het verlengd beekje dat uitmondt in de Kleinebeek. Het preventorium is nog niet op de kaart aangeduid, maar men vindt wel de buurtweg 14 terug (rechts onderaan, in het bos) die juridisch nog steeds in het park van de residentie Kluisbos aanwezig is.

Het bos is een overblijfsel van het aloude **Buizingenbos**. Dit was eigendom van de grondheer, het kapittel van Zinnik, maar de Buizingenaren hadden er vanouds rechten: sprokkelen, hakken van het "zacht hout", weiden van hun dieren. Voor die laatste functies was het bos in "houwen" verdeeld. Er werd zeer streng op toegezien dat enkel in de houw van het jaar werd gekapt. Na het kapittel van Zinnik kwam dit deel van het bos in handen van een andere eigenaar. Er zijn weinig gegevens over gepubliceerd, maar mogelijk was gedurende lange tijd het Sint-Jansgasthuis van Brussel de eigenaar. Dat gasthuis werd gesticht in 1211 en bevond zich aan de huidige Sint-Jansstraat. Het werd afgebroken in de 19^e eeuw maar het Sint-Jansziekenhuis in de Broekstraat is er de opvolger van. Mogelijk dateert de schenking van 1321. Althans werd op 23 maart van dat jaar door drie dames uit Alsemberg, Katarina, Elizabet en Aleidis, 11 dagwand onder bos "ende land liggende te Heysenghem" (Eizingen) als vrijgoed geschonken aan het Sint-Jansgasthuis. De oppervlakte is dus heel wat kleiner dan het huidige bos en de eigendomsgeschiedenis is dus niet zeker. Het bos kwam echter, wellicht na inbeslagname in de Franse tijd, in handen van het OCMW van Brussel, nog steeds de eigenaar. Het praktische beheer is vandaag een taak van de Vlaamse overheid,

agentschap Natuur en Bos. Enkele jaren geleden werden de zeer beeldbepalende, 170 jaar oude beuken geveld. Die kapping behoort tot de normale exploitatie van een bos. Na de boomvelling werd de toegang op sommige plaatsen beter afgesloten, maar onder meer op grond van het Vlaams bosdecreet blijft het openbaar toegankelijk voor wandelaars. Als oud bos biedt het een boeiende voorjaarsflora. We vinden er nog sporadisch oud-bossoorten zoals Witte klaverzuring.

Het bos wordt vandaag aangeduid met verschillende namen: Beukenbos, Kluisbos, Eizingen Dries. "Beukenbos" wordt nog maar een paar decennia toegepast. De naam Eizingen Dries wordt ten onrechte gebruikt, want die dries was een stuk grond naast het bos (waar nu de basisschool Beukenbos aan de Groenstraat ligt). Om historische redenen zou "Sint-Jansbos" wellicht de meest geschikte naam zijn. "Kluisbos" kreeg zijn naam van de kapel aan de steengroeve en slaat dus zeker op het deel rond die groeve. De naam wordt vaak voor het hele bos gebruikt. Het gedeelte van het Kluisbos nabij de steengroeve en de Kleinebeek was privé-eigendom, maar werd enkele dagen voor onze wandeling aangekocht door de Vlaamse overheid. Enkel een strook bos langs de straat blijft nog privé.

In een deel van het Kluisbos, nabij de Groenstraat, lag in de eerste helft van de 20e eeuw een **grintuitbating**. Het grof zand en de keien, afgezet in het eerder genoemde Zenneterras, werden afgegraven. Deze uitbating diende voor ophogingen langs de spoorweg. We vonden geen geschreven bronnen terug over de uitbating, maar kunnen de chronologie enigszins afleiden uit de topografische kaarten. Doorheen het bos ligt een effen, rechte weg (die we zullen afwandelen), waarop naar verluidt een klein spoorlijntje lag. Jammer genoeg zijn ook hierover geen archiefstukken bekend en veel van het hierna volgende is dan ook een reconstructie. Dit lijntje bestond uit lichte, draagbare stukken spoor, een systeem dat door een Franse boer, Paul Decauville, ontwikkeld werd in 1875. Het systeem raakte hier wijdverbreid tijdens de eerste wereldoorlog. De geëgaliseerde weg en de eerste uitbating zouden kunnen dateren van het eind van de 19^e eeuw, maar we vinden slechts schaarse aanduidingen op de kaart van 1891 en al helemaal geen op die van 1908. Op de kaart van 1937 staat de bedding van het spoorwegje wel, en ook kan je uit de kaart afleiden dat de uitbating van het grint wellicht tot de watertafel ging, waardoor het water moest worden afgevoerd en het zijbeekje van de Kleinebeek kunstmatig langer werd. Het hele gedeelte tussen dit verlengd zijbeekje en de Groenstraat werd uitgebaat. De 3m diepe put hiervan in de tuin van het preventorium is nu nog te zien. Het deel tussen de straten Kluisbos, Groenstraat en het Lievalingswegske werd rond de tweede wereldoorlog opgevuld met huisvuil en nadien herbepplant. Dit stuk is niet meer als groeve te herkennen. Maar waar mondde het uitbatingsspoor uit? Ofwel liep het door tot de Jaak Liekensstraat en gebeurde er een overslag op vrachtwagens op de hoek met de Kerchovestraat; ofwel daalde het spoortje af via een ravijn gelegen tussen Sum en de voormalige fruitkwekerij Decrem naar de Degelaenstraat. Dit ravijn staat op de topografische kaart van 1952, maar vinden we niet duidelijk op de oudere kaarten. Het ravijn bestaat nog steeds. Het is niet natuurlijk en zou dus kunnen teruggaan op een oude holle weg, maar de oudere kaarten geven hier geen weg aan. Mogelijk gaat het dan toch om een gegraven sleuf voor het exploitatiespoorlijntje.

Even verder ligt aan de zuidwestrand van het bos een grote tumulus, op een privé-eigendom. Ook hier gaat het om een Gallo-Romeinse grafheuvel.

We nemen de geëffende weg dwars door het bos, steeds rechtdoor. Na een goeie halve kilometer komen we uit op de Jaak Liekensstraat, aan de achterkant van de

lagere school "Beukenbos", voorheen de gemeenteschool, gebouwd enkele jaren voor de tweede wereldoorlog. We nemen links en slaan na 100m links het Sum in. Op het einde daalt het terrein sterk. Hier houden we nog eens halt.

Hier splitsen twee buurtwegen: links: buurtweg 13, de oude weg van Eizingen-dorp naar Essenbeek-Botherham, rechts: buurtweg 15, de oude weg van Buizingen-dorp naar Huizingen-dorp. Maar hoe ging je naar Eizingen-dorp? Wel, via een geasfalteerd voetwegje naar rechts, net onder en parallel met het talud. Dit **dorpssteegje** werd ingepalmd door de eigenaars van de woning Kerchovestraat 49 in 1995. Het hele dorp protesteerde, maar de stad is niet opgekomen voor het algemeen belang... Jammer genoeg komt het wegje niet voor als buurtweg in de Atlas der Buurtwegen. Toch zijn er bewijzen genoeg dat het om een zeer oud, openbaar gebruikt en zelfs door de gemeente verhard wegje gaat. Het komt voor op alle oude topografische kaarten. Er werd in 2005 op aandringen van de werkgroep Trage Wegen Zuid-West Brabant een openbaar onderzoek gestart voor het heropenen van de voetweg en talrijke steuninschrijvingen zijn bij het stadsbestuur toegekomen, maar de stad heeft het dossier niet afgewerkt. De direct belang hebbende omwonenden drongen niet verder aan en het wegje bleef afgesloten... Misschien kan er nog een en ander worden rechtgezet in het kader van het "**Trage-Wegenbeleidsplan**" dat de stad nu, onder auspiciën van de provincie Vlaams-Brabant en begeleid door een communicatiebureau uitvoert. In de loop van 2015 inventariseerden een 50-tal vrijwilligers op vraag van de stad alle bestaande en verdwenen trage wegen op haar grondgebied. Na invoering van dit terreinwerk in een databank zullen er fases van inspraak volgen, enerzijds met bevoorrechte groepen en anderzijds met alle inwoners via wijkvergaderingen. **We richten hier alvast een warme oproep aan het publiek om deel te nemen.** Dit is het ogenblik om nog eens aan te dringen op het herstel van deze oude dorpssteeg. En om andere knelpunten en wensen op tafel te leggen. Wees dus aanwezig!

We gaan via de middelste geasfalteerde voetweg (ietsjes rechts t.o.v. de straat Sum) en dalen sterk af naar de Degelaenstraat. Daar rechts tot het einde, de de Kerchove d'Exaerdestraat oversteken en links van De Herberg de Zenneweg ingaan. Onmiddellijk, voor huis nr. 16, links het overdekte dorpssteegje door. We lopen tussen enkele tuinen door en belanden weer op het Gemeenteplein.